

Orkusjónarmið hjá Føroya Arbeiðsgevarafelagi

- Eitt grønt, effektivt og trygt orkuskipti

Innihaldsvirlit

Samandráttur	2
1. Trý hövuðsatlit í færda orkupolitikkinum.....	4
2. Orkuskiptið til burðardyggari orkuveiting	8
2.1 Orkuframleiðslan	8
2.1.1 Á sjónum	8
2.1.2. Á landi	10
2.2. Orkunýtslan	17

Samandráttur

Føroya Arbeidsgevarafelag heldur at vit eiga at fá sett ferð á eina væl skipaða og skilagóða umlegging til framleiðslu úr varandi orkukeldum, meðan orkuframleiðsla grundað á kolvetni verður útfasað, og vit gerast minni bundin at innfluttari olju. Á brúkarasiðuni er neyðugt at umleggja brúkaraskipanir til el-riknar skipanir, s.s. hitapumpur og elrikin akfør.

Føroya Arbeidsgevarafelag heldur at samstundis sum landið hevur eina langtíðar vísiÓN fyri føroyska orkuøkið eiga landið eisini at seta sær stuttíðarmál fyri grønu útbyggingarnar, og so javnan rætta kós og seta nýggj mál við støði í teimum tøkniligu møguleikum sum eru tá. Á henda hátt nærkast vit áhaldandi vísiÓNini um, at 100 % av orkuni skal koma frá varandi orkukeldum. So hvørt sum vit nærkast málinum, ber betri til at meta, um og nær tað er skilagott at øll orkan skal koma úr varandi orkukeldum. Sannlíkt verða tey seinastu prosentini dýr at fáa umlagt til grøna orkuframleiðslu.

Kanningar benda á, at vit á tryggum grundarlagi eiga at kunna fáa eina nógv størri el-framleiðslu úr varandi orkukeldum, samstundis sum el-framleiðsluprísurin kann lækka nakað og gerast meira støðugur. Tað snýr seg tí um, at landið og kommunurnar taka stig til at skipa el-marknaðin, so vit fáa grønar og bíligari el.

Fyri føroyskar fyrirtøkur, og serliga føroyskar útflutningsfyrirtøkur, er kappingarførið treytað av einari burðardyggari framleiðslu, eisini í mun til útlát. Tað er tí neyðugt at tryggja framdrift í orkuskiptinum, men annars leggja soleiðis til rættis, at vit ikki fáa trupulleikar av óstøðugari elveiting ella skjótt hækkandi el-prísum, sum eisini kunnu ávirka kappingarførið.

Vegurin at rækka málinum um eina grønar og effektivari orkuveiting, heldur Føroya Arbeidsgevarafelag vera at aktivera fleiri fólk og meira kapital til at arbeiða fram ímóti einum effektivum orkuskipti. SEV eiga at verða sundurskilt í eitt framleiðslufelag og eitt netfelag, størri kapping eiga at vera um el-framleiðsluna, meira privat kapitalur eiga at verða aktiveraður, og marknaðurin skal annars skipast so, at elprísurin til brúkararnar verður lágur. Á henda hátt verða størst sannlíkindi fyri, at brúkarin fær ein stabilan og lagan el-prís, samstundis sum grøna el-framleiðslan verður útbygd. Á framleiðslusíðuni verður størri kapping um prísir, nýggj hugskot kunnu mennast og brýnast, og nýggjur kapitalur verður tøkur til at fremja útbyggingarnar. Høvuðsuppgávan hjá almenna netfelagnum verður at eiga og reka netið og at hava yvirskipaðu systemábyrgdina. Almenn útboð av varandi orku skulu tryggja, at nóg nógvur máttur verður installeraður til at nækta vaksandi orkutørvin.

Á nýtslusíðuni má endabrukarin fáa ein meira aktivan leiklut og størri valmøguleikar, tí tað grøna valið liggur í stóran mun hjá honum.

Stórir møguleikar eru í at minka orkutørvin við at orkurenovera bygningar v.m., so orkutørvurin minkar.

Prísurin á nýtsluskipanum grundaðar á varandi orku lækkar alsamt. Tað er tí ivasamt, í hvønn mun tað í framtíðini verður neyðugt við serligum avgjaldsfrítøkum, sum skulu eggja fólk til at velja grønar orkuskipanir framum oljuriknar. Tað týðningarmesta er, at el-prísurin er so lágur sum til ber.

Eisini eiga skipanir við ymiskum elprísnum at verða settar í verk, so vit í størri mun enn í dag javna nýtsluna út á døgnið.

Á sjónum eru framvegis avmarkaðir møguleikar fyri at leggja um frá oljuriknum motorum til battarídrivnar hjá fiskiskipum og langfara farmaskipum. Ymsar royndir verða gjørdar, so her er tað fyribils ein spurningur um at fylgja við í teknisku menningini. Hinvegin kann landið í størri mun enn higartil taka atlit til orkuspurningin, tá karmarnir kring fiskivinnuna verða lagdir til rættis.

Skipanir við landstreymi til skip, sum liggja við kai, eiga at verða fyrireikaðar og settar í verk.

1. Trý høvuðsatlit í førda orkupolitikkinum

Trý høvuðsatlit:
Veitingartrygd,
umhvørvi og kostnaður

Tá ein orkupolitikkur skal leggjast til rættis, ella tá ítøkiligar orkuavgerðir skulu takast, eru trý yvirskipaði atlit at taka: Veitingartrygd, umhvørvi og kostnaður. Hesi atlit ganga aftur í teimum 17 heimsmálunum hjá ST: *Goal 7 - Ensure access to affordable, reliable, sustainable and modern energy for all*¹.

Veitingartrygd: støðug orka av góðari góðsku og tøkur kapasitetur í mun til tørvin

- **Veitingartrygd**

Veitingartrygdin í orkuveitingini er altavgerandi fyri stóran part av føroyskum vinnulívi og samfelagnum annars. Tað er tí ein fortreyt fyri øllum avgerðum, sum verða tiknar á orkupolitiska økinum, at veitingartrygdin er góð (støðug orka og tøkur kapasitetur í mun til tørvin). Í hesum liggur eisini, at góðskan er góð, t.v.s. at sum minst er av streymslitum og at eitt nú spenningurin og frekvensurin á elveitingini er støðugur.

Óstøðug elveiting er kostnaðarmikil

Uttan høga veitingartrygd missa føroysku vinnufyrirøkurnar og føroyska samfelagið pengar. Tá farið verður undir nýtt vinnuligt orkukrevjandi virkseimi, má neyðuga orkan verða tøk. Harumframt eru streymslit kostnaðarmikil, serliga fyri framleiðslufyrirøkur, tí maskinur skulu startast upp av nýggjum, og tað tekur oftast langa tíð at fáa framleiðsluna í gongd aftur. Kostnaðurin av einum streymsliti hjá eitt nú størri framleiðslufyrirøkum kann vera rættiliga stórur, hvørja ferð tað hendir. Harumframt kann ein óstøðug elveiting eisini ávirka livitíðina á installatiónum og maskinum.

Føroyar meira sjálvveitandi við orku

Ein onnur síða av veitingartrygdini er eisini tað, at Føroyar við einari grønarum umlegging í størri mun gerast sjálvveitandi við orku, og verða sostatt minni ávirkaði av kreppum úti í heimi, sum kunnu ávirka orkuprísir, eins og vit hava sæð við krígunum í Ukraína.

Burðardyggja ávirkan á nærumhvørvi og veðurlag

- **Umhvørvi**

Orkuveitingin má leggjast soleiðis til rættis, at ávirkanin á umhvørvið verður avmarkað, og orkuveitingin verður burðardygg. Tað hevur sjálvstøðugan týdning at fara væl við okkara umhvørvi, fyri at komandi ættarlið ikki skulu arva eitt oyðilagt ella dálkað umhvørvi frá okkara ættarliði. Vit mugu so vítt møguligt hava eina burðardyggja orkuveiting,

¹ Les meira um heimsmálina hjá ST her: www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/

bæði tá tað snýr seg um nærumhvørvið (føroysku náttúruna) og á heims umfangandi umhvørvið (veðurlagið). Um orkuveitingin ikki er burðardygg, fer tað at raka okkum meint sum frálíður.

Kundar meira tilvitaðir um burðardygg

Umhvørvisatlit hava harumframt eisini vinnuligan týdning. Í alsamt størri mun eru kundar tilvitaðir um avleiðingar av framleiðslu og tænastr á okkara umhvørvi, bæði lokalt og globalt. Um ein fyrirætka vil vera viðkomandi fyri kundarnar, hevur tað stóran týdning at kunna prógva, at framleiðslan er burðardygg. Herundir eisini at orkunýtslan í framleiðsluni so vítt gjørligt kemur úr burðardyggu orkukeldum.

Fyrimunur um orkan í framleiðsluni kemur frá burðardyggu keldum

Alsamt fleiri føroyskar fyrirætkar hava altjóða sertifiseringar, har atlit til burðardygg eru partur av teimum krøvum, sum fyrirætkanar skulu lúka. Í hesum sambandi hevur tað eisini týdning, hvussu orkan verður framleidd. Eisini hjá fyrirætka, sum ikki eru sertifiseraðar, er tað ein fyrimunur fyri marknaðarføringina av vøruni ella tænastruni, um tað kann vísast á, at orkan í framleiðsluni kemur frá burðardyggu keldum.

Lágur og støðugur orkukostnaður stóran týdning

Føroyskar vinnufyrirætkar stórir orkukundar

- **Kostnaður**

Føroyskar vinnufyrirætkar eru størstu kundarnir hjá føroyskum orkuveitarum. Skipaflotin brúkar næstan helvtina av samlaðu oljunýtsluni í Føroyum, meðan vinnufyrirætkar á landi brúka meira enn helvtina av samlaðu el-nýtsluni í Føroyum. Serliga fyri skip og fyri ávísar framleiðslufyrirætkar eru orkuútreiðslurnar ein týðandi partur av samlaðu útreiðslunum.

Orkukostnaðurin týdning fyri kappingarførið

Vinnuligi el-prísurin vanligi væl lægri hjá okkara kappingarneytum

Tað hevur tí týdning fyri kappingarførið hjá føroyskum vinnufyrirætka, at orkuframleiðslan er effektiv og at orkukostnaðurin er lágur. Hjá okkara kappingarneytum í eitt nú Noregi og Íslandi hevur el-prísurin til vinnufyrirætka í nógv ár verið væl lægri enn í Føroyum. Hóast evropeiski elprísurin er hækkaður nógv síðani innrásina í Ukraína, má tó væntast, at prísurin um eina tíð finnur eitt meira náttúrligt støði, so hvørt sum alternativ til olju og gass úr Russlandi verða funnin. Fyri hvørt oyra, sum føroyski elprísurin hækkar, ávirkar tað samlaða ársúrslitið hjá føroysku vinnufyrirætka uml. 1,5-2 mió kr. skeiva vegin.

Orkukostnaður serliga týðandi fyri fiskaframleiðarar

Eitt nú eru fyrirætkar, sum innfrysta fisk eisini millum tær fyrirætkar, sum brúka mest el. Hesar eru í harðari altjóða kapping og tað er umráðandi fyri kappingarførið hjá hesum fyrirætka, at el-prísurin er lágur. T.d. er kostnaðurin av innfrysting av makreli í Føroyum uml. 15-20 oyru/kg, og hesar fyrirætkar skulu kappast við fyrirætka uttanlands, har el-prísurin undir vanligum umstøðum er ein brøkpartur av tí føroyska.

Lágur el-prísur stimbrar hugin at umleggja til grøna orku	<p>Tað er tí neyðugt áhaldandi at arbeiða fyri at effektivisera orkunýtsluna og lækka orkuprís, so kappingarførið hjá føroyskum fyrítøkum verður styrkt. Eisini er tað ein fyrimunur, um orkukostnaðurin er støðugur, og ikki sveiggjar ov nógv. Tá verður lættari hjá fyrítøkum at planleggja og taka skilagóðar avgerðir um orkukrevjandi íløgur v.m.</p> <p>Ein lágur el-prísur kann eisini virka stimbrandi fyri hugin at leggja um frá oljurikum til elriknar nýtsluskipanir.</p>
Veitingartryggin ein fortreyt	<ul style="list-style-type: none"> • Raðfesting av veitingartrygd, umhvørvi og kostnað Týðningarmesta atlitid fyri vinnu og privatbrúkarar er veitingartryggin, t.e. at neyðugar útbyggingar verða gjørdar í góðari tíð, so orkan er tøk, tá tørvur er á henni, og at góðskan er nøktandi. At framleiðslan liggur still orsakað av streymsliti, ella at fólk sita køld í húsunum kann ikki góðtakast í okkara samfelagi í dag.
Atlit til umhvørvið og orkukostnaðin	<p>Har eru fleiri dømi um, at atlit til umhvørvi og kostnað kunnu ganga hond í hond. Fyri fleiri grønar orkuloytnir er tað so, at framleiðslukostnaðurin er lægri enn fyri orkuframleiðslu úr olju. Í teimum førum, har atlitini til umhvørvi og kostnað eru mótstríðandi, mugu atlitini balanserast móti hvørjum øðrum. Tað er týðandi, at íløgum bæði á veitingar- og nýtslusíðuni verða optimeraðar, so peningurin verður nýttur so skilagott sum gjørligt. Vit eiga at raðfesta atlitini til umhvørvið høgt, men samstundis taka neyðug atlit til kostnaðin av el-framleiðsluni.</p>
Seinastu prosentini ofta tey dýrastu	<p>Um tað t.d. vísir seg, at kostnaðurin av teimum seinastu prosentunum upp til 100% varandi orku í elframleiðsluni er sera stórur, eiga vit at meta um tað, sum fæst burturúr teimum seinastu prosentunum, stendur mót við kostnaðin. Um effektin er lítil í mun til kostnaðin, eiga pengarnir at verða spardir ella brúktir aðrastaðni. Tøknin mennist tó við rívandi ferð, og tað kann tí vera skilagott javnan at rætta kós í mun til útbyggingar av varandi orku, og júst hvussu samansetingin av ymiskum orkukeldum skal vera. So kann man eisini seinni taka støðu til, um tað gevur meining at miða eftir 100% varandi orku í okkara elveiting.</p>
Javnan rætta kós fyri útbyggingar av varandi orku	
Kanningar av effekt í mun til kostnað mugu gerast	<p>Tí er tað sera umráðandi, at kanningar av effekt og kostnaði av ílögum í orkuloytnir verða gjørdar, áðrenn ítøkilig orkumál verða sett, og avgerðir verða tiknar.</p>
Umhvørvi og lægri kostnaður ganga hond í hond upp til eitt vist	<p>Tað er tó samstundis at fegnast um, at atlit til umhvørvi og til kostnað tykjast ganga hond í hond ein stóran part av vegnum.</p>

Minni heft at innfluttari olju

Um vit í størri mun fara at framleiða orku úr vindi og øðrum varandi orkukeldum í Føroyum, so fara vit at verða minni bundin at innfluttari olju og harvið ávirkanini frá altjóða hendingum, sum kunnu ávirka oljuprísir neiliga. Eisini gerast prísveiggini minni.

FAG heldur:

- FAG heldur at vit eiga at fremja eitt effektivt og trygt orkuskipti til grønar orkuskipanir, í tann mun at atlit samstundis verða tikin til kappingarføri og veitingartrygd.
- Ein skilagóður orkupolitikkur tekur atlit til bæði veitingartrygd, umhvørvi og kostnað. Veitingartrygd í orkuveitingini er ein grundleggjandi fortreyt, meðan atlit til umhvørvi og kostnað mugu balanserast hvørt móti øðrum, um hesi atlit vísa seg at vera mótstríðandi. Ofta kunnu atlit til umhvørvi og kostnað tó ganga hond í hond, tí framleiðslu úr varandi orkukeldum ofta er bíligari enn úr fossilum orkukeldum.
- FAG heldur tað hava týdning at arbeiða skipað og miðvíst við umleggingini til varandi orku og javnan at rætta kós í mun til nýggja tækni og gongdina í kostnaðinum av ymiskari tækni.

2. Orkuskiptið til burðardyggari orkuveiting

Orkuskiptið krevur umleggingar í orkuframleiðslu og nýtsluskipanum

Um skiptið til burðardyggari orkuskipan (orkuskiptið) skal gerast veruleiki, krevur tað umleggingar bæði í *orkuframleiðslu* og í *nýtsluskipanunum hjá brúkarum*. Avbjóðingin er stór. Í Føroyum verða uml. 90% av orkuni framleidd úr olju. Ein lítil helvt av hesi olju verður nýtt á sjónum (skip), og ein góð helvt á landi (brennievni til akfør, ídnaður, upphiting og elframleiðsla). Uml. 10% av orkuframleiðsluni er úr vindi og vatni, umframt hitaframleiðsla úr burturkasti (fjarhiti) og úr sjógvi, jørð og luft (hitapumpur).

Orkuskiptið snýr seg í stóran mun um umlegging frá olju til el

Avbjóðingin er at fáa umlagt ein stóran part av hesari oljugrunndaðu orkuframleiðslu til framleiðslu úr varandi orkukeldum. Hetta skal sjálvsagt gerast við atliti til eina kostnaðareffektiva framleiðslu og í mun til eitt treytaleyst krav um høga veitingartrygd. Í verki merkir ein slík umlegging, at orkuframleiðslan í stóran mun skal umleggjast til at framleiða el úr varandi orkukeldum, og nýtsluskipanirnar mugu so lagast til at brúka el (hitapumpur, elbilar, elmotorar o.s.fr.). Møguliga kunnu vetnisskipanir eisini hava ein leiklut á summum økjum.

2.1 Orkuframleiðslan

2.1.1 Á sjónum

Fiskiskip stórbrúkarar av olju, men fiskavørur framvegis lágt CO₂ útlát

Skip standa fyri slakari helvt av samlaðu oljunýtsluni, harav føroysk fiskiskip so aftur eiga umleið helvtina. Hetta merkir tó ikki, at matur úr sjónum hevur eitt høgt útlát av veðurlagsgassum, samanborið við aðrar matvørur. Fiskavørur hava sum heild eitt væl lægri útlát fyri hvørt kilo av mati, enn eitt nú kjøt frá neytum, svínum, seyði o.l. Um vit kunnu minka um samlaðu oljunýtsluna hjá okkara fiskiskipum, kunnu vit tó fáa eitt uppáftur lægri útlát frá okkara fiskavørurum.

Menning av battarítøkni gevur møguleika fyri battaríriknar el-motorar til styttri túrar

Battarítøknin er í stórari menning, og verkætlanir, har oljuríknir motorar heilt ella partvíst verða skiftir við battarídrivnar el-motorar, gerast alsamt vanligari. Tess oftari skipini eru í havn og tess styttri teinar tey sigla, tess størri er møguleikin fyri, at battarírikin el-motorur kann verða eitt reelt alternativ ella ískoyti til oljuríknar motarar, eitt nú í ferjum.

Battaríriknir el-motorar einsamallir ikki enn eitt reelt alternativ hjá fiskiskipum

Stórus partur av føroysku orkunýtsluni á sjónum er hjá fiskiskipunum, sum kunnu vera úti í fleiri vikur. Hóast menningina av battarítøknini er tað sera ivasamt, um battarídrivnar el-motorar einsamallir verða ein veruligur møguleiki hjá hesum parti av flotanum komandi árinum. Tó kann tað hugsast,

Taka burtur forðingar fyri effektiviseringum av fiskiflotanum

at menningin av aðrari tækni (t.d. brennikyknur/fuel cells), kann verða áhugaverd fyri fiskiflotan uppá longri sikt. Á hesum øki er tað fyribils tí ein spurningur um at fylgja við í teirri menning, sum er í gongd.

Tað eru tó framvegis aðrir móguleikar at minka um oljunýtsluni á sjónum. Ein móguleiki, sum kann gera mun, er taka burtur forðingar fyri effektivisering av fiskiskapinum, so vit fáa eitt uppafstur minni útlát fyri hvørt kilo av fiski enn vit longu hava. Tó at tað í fiskivinnupolitikkinum eru onnur atlit at taka enn einans ávirkanin á samlaða útlátið, kann ein minking av útlátinum gjøgnum effektivisering av flotanum vera ein samfelagsbúskaparliga bíligur háttur at minka um samlaða útlátið.

Eisini eru aðrir móguleikar fyri at minka um oljunýtsluna hjá skipum. Tá skip liggja við bryggju, er støðan í dag tann, at ein stórir partur av skipunum ikki hava atgongd til landstreym, og tískil noyðast at brenna olju fyri at framleiða streym til skipið. Um feroysku havnirnar lögdu seg eftir at tryggja betri atgongd til landstreym, hevði tað borið til at minka um tann partin av oljunýtsluni, samstundis sum trupulleikar við óljoði og lokalar luftdálking høvdu kunnað minkað í stórum.

Forkanningar av skipanum fyri landstreym

Fleiri størri havnir í okkara grannalondum hava ognuð sær annlegg til landstreym. Ymiskt er, hvussu stór anleggini eru, men um tað skal vera gjørligt hjá størri skipum, eitt nú cruise-skipum, at nýta landstreym, er neyðugt við lutfalsliga stórum anleggum og íløgum. Ein skipan við landstreymi krevur tó stórar umleggingar, bæði á landi og umborð á skipinum, og tað er tí umráðandi, at neyðugar forkanningar verða gjørdar, sum útgreina móguleikar og kostnaðir, áðrenn støða verður tikin til íløgur í landstreym.

Tað er í hesum sambandi vert at hava í huga, at tað kann skapa móguleika fyri selja grøna feroyska avlopsorku, um útlendsk skip keypa landstreym, tá ið tey liggja við kai í Føroyum.

FAG heldur:

- Tað eigur at verða miðað eftir at taka burtur forðingar fyri effektivisering av fiskiskapinum, so vit ikki brúka størri samlaða orku enn neyðugt at fáa fiskin til høldar. Harvið minka vit eisini um samlaðu oljunýtsluna.
- Tað skal arbeiðast við at geva skipum atgongd til landstreym, so tað slepst undan at hava oljuriknar motorar koyrandi, meðan skipini liggja við kai. Havnirnar eiga at gera neyðugu fyrireikingar av teknisku loysnunum og kostnaði av umlegging til landstreym fyri skip, sum liggja við kai. Um tað sær skilagott út, kunnu havnirnar almannakunngera eina ætlan fyri bygging av landstreymanleggum, so skipini kunnu leggja

til rættis tær möguligu broytingar, sum eru neyðugar at gera umborð fyrri at kunna nýta landstreyms.

2.1.2. Á landi

1. Bygnaðurin á orkuøkinum

Partvíst almennir,
partvíst privatir veitarar
á orkuøkinum í dag.

Á orkuøkinum eru í dag partvíst privatir, og partvíst almennir veitarar. Á elorkuøkinum hevur interkommunala felagið SEV framleitt nógv tann størsta partin av teirri el-orku, sum verður nýtt á landi, meðan parturin hjá teimum privatu veitarum hevur verið heilt lítil. Parturin hjá teimum privatu veitarunum fer tó at økjast, nú privat feløg hava gjørt íløgur í nýggjar vindmyllulundir.

Veitararnir av termiskari orku (olju) til endabrukaran eru hinvegin privatir. Meðan tað á el-økinum einans er SEV sum selur og veitir elorku til endabrukaran, eru tað tvey oljufeløg sum selja og veita olju til endabrukaran.

Umleggingin frá olju til
el ger tað meira
átroðkandi at hyggja
uppá monopolstøðuna á
elveitingarøkinum

Um orkuskiptið skal fremjast, verður ein stórur partur av orkuframleiðsluni lagdur um frá olju til el. Tað ger tað uppáttur meira átroðkandi at meta um varandi monopolstøða á elveitingarøkinum er tann mest gagnliga fyri brukaran. Eisini tí tann termiska orkuveiting, har tað í dag eru tveir veitarar, framvirkur í stóran mun verður broytt til el, har tað í dag er ein veitari (SEV). Spurningurin um bygnaðin á orkuøkinum í framtíðini verður tí í stóran mun ein spurningur um mest gagnliga bygnaðin á elveitingarøkinum.

Tá metast skal um mest gagnliga bygnaðin, má metast í mun til tey trý atlitini veitingartrygd, kostnaður fyri brukaran og umhvørvi (útbyggingar av varandi orku).

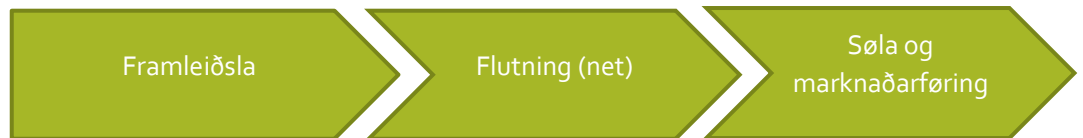
SEV hevur seinastu árin sett sær fyrri at økja munandi um útbyggingarnar av varandi orku, men við kommununum sum eigarar eru sera avmarkaðir møguleikar hjá SEV at fáa eigararnar at seta meira kapital í felagið. Tí hevur SEV bert møguleika fyri at útvega kapital gjøgnum raksturin (yvirskot), og við leita sær fremmandafígging gjøgnum lántøku.

SEV má í sambandi við avtalur um nýggja fremmandafígging geva seg undir tær treytir, sum lánveitararnir seta. Ein vanlig treyt er, at lutfallið millum samlaðu rentuberandi skuldina, og rakstrarúrslitið hjá SEV ikki má fara upp um eitt vist. Hetta merkir, at um SEV skal økja um samlaða skuldina, má felagið eisini hava eitt ávíst yvirskot. Tess størri rentuberandi skuldin verður, tess størri má rakstrarúrslitið hjá SEV vera. Eisini hevur nevndin hjá SEV sett innanhýsis treytir um lutfallið millum skuld og úrslit.

Tí stendur SEV við verandi strukturi í teirri stöðu, at hóast talan um ein non-profit felagsskap, so hefur SEV nú í fleiri ár havt avlop fyri at kunna fígga stóru íløgurnar.

Virðisketan í elframleiðsluni kann í høvuðsheitum býttast í trýggjar partar: framleiðsla, flutning og søla/marknaðarføring.

Mynd 1: Virðisketan í elframleiðslu

Í dag eru hesi liðini í stóran mun vertikalt integrerað, við tað, at SEV so at siga stendur fyri øllum.

Endamálið við at sundurskilja partar av virðisketuni er at skapa gjøgnumskygni og/ella effektiva kapping í ymsu liðunum til fyrimuns fyri el-brúkaran. Tá støða skal takast til, hvussu bygnaðurin skal verða, má man meta um fyrimunirnir við at skapa kapping meira enn uppviga vansarnar við, at virðisketan verður uppbyggd.

Nakrir av mest týðandi fyrimununum við at sundurskilja virðisketuna eru:

Fyrimunir við at sundurskilja:

1. Javnbjóðis kapping
2. Gjøgnumskygni

- Ein sundurskiljing økir um móguleikarnar at skipa eina javnbjóðis kapping. Spurningur kann setast við óheftni, um felagið, ið skal geva framleiðara atgongd til netið, um hann samstundis kappast við hendan framleiðaran um at vinna sáttmálar um orkuveiting.
- Ein sundurskiljing økir um gjøgnumskygnið í ymiskum pørtunum í virðisketuni.

Nakrir av mest týðandi fyrimununum við at varðveita eina integreraða virðisketu eru:

Fyrimunir við integratiónum:

1. Heildaratlit í allari virðisketuni
2. Lættari at samskipa framleiðslu í mun til nýtslu
3. Færri dupultfunktiónir

- Tað er lættari at taka heildaratlit í allari planleggingini av elveitingini. T.d. kunnu ávísir komponentar í el-framleiðsluni hava týdning fyri stabilitetin á netinum, og tað kann tí vera lættari at koordinera íløgur millum framleiðslu og net. Eitt nú hefur vatnframleiðslan stóran týdning fyri móguleikan at stabilisera netið alt.
- Tað er lættari at stýra samspælinum millum framleiðslu og nýtslu av el-orku.
- Tað slepst undan ávísimum dupultfunktiónum, eitt nú í umsiting og viðv. tekniskum serkunnleika. Hesar dupultfunktiónir eru tó helst avmarkaðar.

Ymisk slög av sundurskiljing

Í hvønn mun hesi viðurskifti verða ávirkaði, er tengt at, hvussu umfatandi sundurskiljingin er. Minst umfatandi sundurskiljingin er ein roknskaparlig sundurskiljing, har serstakur roknskapur verður gjørdur fyri ymsu partarnar í virðisketuni (t.d. serstakan roknskap fyri framleiðsluna og fyri netið). Við hesum slagi av sundurskiljing, verður gjøgnumskygnið betrað nakað, meðan lítlar og ongar negativar avleiðingar eru. Ein roknskaparlig sundurskiljing loysir tó ikki teir grundleggjandi trupulleikarnar við at sama leiðsla skal geva atgongd til netið og seta treytir, og samstundis kappast við aðrar aktørar um at framleiða streym. Í dag er roknskaparlig sundurskiljing millum net og framleiðslu hjá SEV.

Mest umfatandi sundurskiljingin er ein bygnaðarlig sundurskiljing, har net og framleiðsla verða lögð í sjálvstøðug feløg, har hvørt felag virkar sjálvstøðugt í mun til sín eigara. Við hesum verða betri treytir skaptar fyri javnbjóðis kapping, men man missir so teir fyrimunirnar við einari integreraðari virðisketu, sum eru nevndir omanfyri.

El-netið eitt náttúrligt monopol, eigur at verða alment

Umframt roknskaparliga sundurskiljing og bygnaðarlig og ognarlig sundurskiljing finst eisini ein røð av millumformum, t.d. uppbyti í deildir ella sundurskiljing í dóttirfeløg. Summar av hesum loysnum eru longu í dag nýttar, t.d. í s.v. vindmyllulundina í húshaga.

Sundurskiljing av framleiðslu, flutningi og sølu

El-netið og tryggjanin av neyðugum mátti í rættari góðsku er í høvuðsheitum eitt náttúrligt monopol, tí tað krevjast ovurhonds stórar íløgur at gera eitt parallelt flutningsnet. Tí er mest upplagt, at netparturin eigur at vera eitt alment, væl regulerað monopol. Hinvegin kunnu fyrimunir verða við at skapa kapping á framleiðslu- og/ella sølu/marknaðarføringssíðuni.

Kapping um framleiðsluna neyvan nóg mikið

Higartil hevur bert framleiðslan verið kappingarútsett í sambandi við útboð av nýggjum mátti úr vindorku. Trupulleikin við einans at kappingarútseta langtíðarsáttmálar um framleiðsluna er, at hóast ein ávís kapping verður um at veita orku á framleiðslusíðuni, er eingin trygd fyri, at henda effektivisering eisini kemur brúkarunum til góðar gjøgnum lægri prísir.

Um tað ikki er kapping á brúkarasíðuni, kann tað henda, at effektiviseringar í fyrru liðum ikki koma brúkarunum til góðar

Um kapping ikki er á sølu- og marknaðarføringssíðuni, kunnu kundarnir bara vóna, at monopolfelagið verður effektivt ríkið, so tað ber til at lækka prísirnar, antin sjálvboðið ella eftir boðum frá eftirlitsmyndugleikanum. Tað er tó altíð ein ávísur vandi fyri, at sparingar í einum liði ikki koma endabrúkarunum til góðar, um eingin kapping er í seinnu liðunum. Ein kapping millum fleiri veitarar eggjar til at lurta eftir kundunum og til at lata sparingar koma kundunum til góðar gjøgnum lægri prísir.

SEV haft stór yvirskot seinnu árinum

Eisini hevur tað víst seg, at SEV seinastu árinum hevur haft yvirskot á uml. 40-100 mió kr. árliga, í mun til ein árligan umsetning á 400-500 mió kr.

Eftirlitsmyndugleikin hevur higartil góðtikið hesi yvirskot, og hevur eisini góðtikið, at elprísurin hækkar, fyri at SEV kann fáa eitt størri yvirskot enn felagið annars hevði fingið við óbroyttum prísnum. Hetta so felagið kann upptaka tey neyðugu lánini at fígga ætlaðu útbyggingarnar.

Ein eginogn á 1,5 milliardir krónur saman við einum positivum peningastreymi frá rakstrinum á uml. 200 mió kr. um árið eigur at kunna fígga rættiliga stórar íløgur hjá SEV. Um aðrir aktørar og nýggjur kapitalur hinvegin høvdu sloppið framat, høvdu neyðugu útbyggingarnar sannlíkt kunnað verið framdar við einum meira støðugum elprísi, og tað hevði kunnað gingið skjótari. Í hesum sambandi er umráðandi, at íbindingargjaldið til netið ikki er so høgt, at tað drepur hugin at gera íløgur í grøna orku.

Ein óneyðuga høgur el-prísur virkar eisini forðandi fyri hugin hjá fólki og fyrítøkum at leggja um til el-riknar skipanir. Serliga tá ivamál er um nær væntast kann, at hann lækkar aftur. Tá er ein vandi fyri at fólk velja at bíða við at leggja um, til elprísurin aftur lækkar, og tá eru vit komin inn í ein negativan spiral.

Greining frá Føroya Arbeidsgevarafelag (2020) hevur staðfest, at føroyski vinnuligi elprísurin hevur verið millum teir allarhægstu í Evropa, og at prísgongdin hevur verið neilig í mun til prísgongdina hjá okkara kappingarneytum. Í lètuni er støðan tó óvanlig, og vit síggja heilt høgur evropeiskar elprísir, serliga orsakað av krígunum í Ukreina. Tað má tó væntast, at elprísirnir stabilsera seg aftur, tá alternativ til at innflyta olju og gass úr Russlandi eru funnin.

FAG heldur:

- Umstøður eiga at vera skaptar fyri at skipa elmarknaðin so, at vit fáa lægst møguligar prísir til brúkaran, herundir eisini vinnuliga brúkaran.
- Ein sundurskiljing millum framleiðslu og net kann skapa røttu umstøðurnar fyri gjøgnumskygni og effektiva kapping á framleiðslusíðuni.
- Nýggjur framleiðslumáttur, sum skal installerast, eigur sum høvuðsregla at verða bjóðaður út. Á henda hátt verður tað meira sannlíkt, at aðrir veitarar enn SEV koma at luttaka í framtíðar útboðum. Eisini verður nýggjur kapitalur tøkur, so SEV ikki einsamalt skal finna fíggingina til útbyggingarnar. Hetta hevur eisini positiva ávirkan á el-prísir, sum seinasta 10-áraskeiðið er hækkaður.
- Prísurin fyri íbinding av framleiðslueindum inn á netið há SEV eigur ikki at verða ein forðing fyri at fyrítøkur fara undir at framleiða streym úr varandi orkukeldum.

- Útbjóðingarnar mugu verða væl fyrireikaðar og skipaðar, og verulig kapping má vera um framleiðsluna.
- El-netið og systemábyrgdin eiga framhaldandi at vera á almennum hondum sum eitt náttúrligt monopol, undir eftirliti.
- Skipanin av elmarknaðinum er eitt týðandi mál fyri føroyska samfelagið, sum má fyrireikast væl, áðrenn broytingar verða gjørdar.
- Tað eigur at verða kannað, um kapping skal vera um sølu til endabrákaran við tí endamáli at lækka prísir.

2. Útbyggingar av el-framleiðsluni

Tørvur á nýggjum mátti komandi árin

Um nýtsluskipanirnar hjá brúkarunum (upphiting, flutningur v.m.) í stóran mun verða umlagdar frá olju til el, verður komandi árin javnan tørvur á at installera nýggjan mátt. Sum greitt frá omanfyri eru trý atlit at taka, tá nýggjur framleiðslumáttur skal installerast: veitingartrygd, kostnaður og umhvørvisávirkan.

Danska felagið EA Energianalyse hevur í 2018 gjørt ein myndil av føroyska elkervinum, har tað ber til at simulera ávirkanina av nýggjum installatiónum á kostnað og útlát. Myndilin er gjørdur á ein hátt, har metast kann um árin, sum ymiskar tekniskar samansetingar hava á kostnaðin, við ella uttan fortreytum um loyvt CO₂ útlát. Allar teknisku samansetingarnar eru gjørdar á ein hátt, sum geva móguleika fyri eina stabila elveiting. Á henda hátt liggur atlitid til veitingartrygdina fast, og onnur viðurskifti kunnu simuleraast.

Tørvur á stórum íløgum um upphiting og ferðsla í stóran mun verða el-rikin.

Um tað eydnast at fáa umlagt upphiting og flutning til el-riknar skipanir, kann eftirspurningurin eftir el-orku væntast at økjast í stórum komandi árin, og tá er neyðugt at gera stórar íløgur í nýggjan mátt. Úrslitini hjá EA Energianalyse vísa, at atlitini til kostnað og til umhvørvi (útlát) kunnu sameinast, um rætt verður atborið. Hóast serlig atlit ikki verða tikin til útlátid, vísir myndilin, at tað framvegis er búskaparliga besta loysnin at íløgur verða gjørdar í el-framleiðslu úr arandi orkukeldum, samstundis sum verandi vatnbyggingar verða hækkaðar, og pumpuskipanir settar í verk, sum kunnu nýta varandi orku at pumpa vatn niðan aftur í byggingarnar. Harumframt skulu battarískipanir installerast til at javna streymin. Tað er tí í hesum føri eisini gott fyri útlátid at velja bíligastu samansetingina av el-framleiðsluni.

Gott fyri umhvørvid at velja búskaparligu bestu loysnina.

Tað skulu tó ovurhondsstórar íløgur til at tryggja umleggingina til grøna elframleiðslu og umlegging av oljuriknum nýtsluskipanum til el. Um øll føroyska orkunýtslan á landi skal vera úr grønar elframleiðslu og við grønum nýtsluskipanum, er samlað sæð er talan um milliardaíløgur. Havast skal tó samstundis í huga, at vit samstundis minka um okkara oljuinfflutning, sum seinastu 10 árin í miðal hevur verið um 1 mia. kr. um árið. Hóast vit umløgdu alla orkunýtslu á landi til varandi orkuskipanir, hevði sparingin í oljuútreiðslum tó verið minni enn hetta, tí stórir partur av oljunum verður nýttur á sjónum.

EA-myndilin: Búskaparliga besta loysnin er at uml. 90% av elframleiðsluni í 2030 kemur frá varandi orkukeldum.

Eftir myndlinum hjá EA Energianalyse var búskaparliga besta loysnin at uml. 90% av framleiðsluni í 2030 verður úr varandi orkukeldum, hóast samlaða elnýttslan verður munandi størri enn í dag. Tað ber eisini tekniskt til at framleiða alt burtúr varandi orkukeldum (100%), men tá verður framleiðslukostnaðurin væl størri, enn við 90% framleiðslu úr grønum orkukeldum.

Seinastu prosentini av varandi orku tey dýrastu

Íløgur í varandi orku eru eisini við til at stabilisera framleiðslukostnaðin

Minni sveiggj í orkuprísinum hevur eitt sjálvstøðugt búskaparligt virði

Um myndilin hjá EA Energianalyse vísir seg at verða eftirfarandi, eru útlit til eina lækking av framleiðslu- og netkostnaðinum, tá alt er komið uppá pláss. Fortreytin fyri at hetta skal koma brúkaranum til góðar er sjálvsagt, at orkumarknaðurin verður skipaður, so sparingar í framleiðslukostnaðinum eisini koma brúkaranum til góðar.

Umframt at útlit eru til, at íløgur í varandi orku kunnu verða viðvirkandi til at lækka framleiðslukostnaðin nakað, verður hann eisini meira støðugur, so hvørt sum termiska orkan fær alsamt minni týdning í elframleiðsluni. Varandi orkuskipanir eru í størri mun eyðkendar av einum høgum íløgukostnaði og einum lágum rakstrarkostnaði, og tí verður lættari at meta um framleiðsluprísir í framtíðini, í mun til verandi støðu, har sveiggjandi oljuprísir ger metingarnar meira ivasamar.

Ein meira støðugur prísur hevur eitt búskaparligt virði í sjálvum sær. Tá ber betri til hjá fyrirkum at planleggja orkukrevjandi íløgur við størri vissu um rakstarkostnaðin. Flestu varandi orkuskipanir eru eyðkendar við størri parti av føstum útreiðslum og lægri rakstrarkostnaði, í mun til oljuríknu skipanir, har ein størri partur av framleiðslukostnaðinum er skiftandi, so hvørt sum oljuprísir hækka ella lækka.

FAQ heldur:

- Íløguaðlanir innan elveitingarøkið eiga framhaldandi at leggja stóra áherðslu á eitt trygt og kappingarført orkuskipti til grønar orkukeldur. Tað er tí positivt, at elorkukostnaður og umlegging til grøna orku eiga at kunna ganga hond í hond stóran part av vegnum.
- FAG tekur undir við at ganga grønu leiðina, men heldur tað ikki hava avgerandi týdning, at 100% av elframleiðsluni er úr grønar orku í 2030, um tey síðstu fáu prosentini vísa seg at verða ov dýr at fáa til høldar. Tá er peningurin betri spardur ella brúktur aðrastaðni.
- Tað má vera ein framsøkin vísið um skjóta framdrift í umleggingini til grøna orku, men tíðarætlanin má hinvegin ikki vera so pressað, at tað ávirkar el-prísir ov nógv. Um el-prísir gerst óneyðuga høgur, kann tað minka áhugan at leggja um til el-ríknar skipanir, eins og kappingarførið hjá teimum mest orkukrevjandi fyrirkunum kring landið ávirkast skeiva vegin.
- Íløguaðlanir eiga javnan at verða endurskoðaðar. Stór menning hendir innan el-økið júst í hesum árum, og tað hevur tí týdning støðugt at rætta kós, so tað ber til at tryggja mest effektivu samansetingina av ymiskum tekniskum loynum í orkuframleiðsluni.
- Orsakað av avmarkaðu støddini hjá føroyska samfelagnum og el-kervinum, eiga at verða møguleikar fyri at bjóða Føroyar fram sum

royndarøki, eitt nú fyri aldu, sjóvarfals-, vind- og sólorku, og fyri stýringum av framleiðsluni í einum lítlum neti.

2.2. Orkunýtslan

Tað krevur broyttan hugburð og atburð at fáa umlagt nýtsluskipanir frá olju til el

Tveir tættir í at fremja orkuskiptið:

1. Effektivisera, so orkutørvurin minkar
2. Umleggja nýtsluskipanir til el

Orkusparandi útgerð og minka um orkutapið

Samlað optimering gerast av allari orkuskipanini

Tá tað um *orkuframleiðslu* ræður, eru tað lutfalsliga fáir aktørar, sum skulu broyta hugburð og atburð. Hinvegin, tá um umlegging av *nýtsluskipanum* umræður, er støðan ein heilt onnur. Tá skulu nógvir feroyskir borgarar, virki og tað almenna broyta hugburð og atburð fyri at fremja eitt effektivt orkuskipti. Tí kann tað gerast ein størri avbjóðing at fáa framt broytingar á nýtslusíðuni, enn á framleiðslusíðuni.

Grundleggjandi eru tveir tættir í at fremja eitt orkuskipti á nýtslusíðuni. Ein er at effektivisera orkunýtsluna, so orkutørvurin minkar. Hin hátturin er at skifta nýtsluskipanirnar frá oljuriknar til skipanir ið nýta varandi orku (serliga el), tó sjálvsagt við atliti til kostnaðin fyri brúkaran.

1. Minka orkutørvin

Orkutørvurin kann minkast við at velja orkusparandi útgerð og við at gjøgnumganga framleiðslueindir og bygningar við tí fyri eyga at minka um orkunýtsluna.

Sum við øllum øðrum íløgum er tað tó í seinasta enda ein spurningur um optimering. Tað, sum fæst burturúr at gera íløgur í orkusparandi tiltøk, minkar oftast fyri hvørja krónu, so mest fæst burturúr teimum fyrstu krónunum og minst burturúr teimum síðstu. Tí má samlað optimering gerast av allari orkuskipanini (framleiðslu, flutning og nýtslu). Um tað t.d. er ein betri loysn at framleiða meira el burturúr varandi orkukeldum í mun til at bjálva nakrar eyka sentimetrar afturat fyri at spara orku, eigur fyrra loysnin at verða vald, hóast hon brúkar nakað meira orku. Umráðandi er tá, at kravda orkuframleiðslan kemur úr varandi orkukeldum. Um tað hinvegin loysir seg betri at bjálva meira, heldur enn at gera íløgur í eyka framleiðslumátt, eigur tann loysnin at verða vald. Í hesum sambandi skal havast í huga, at sumt av tí orkusparandi tilfari, sum verður nýtt í bygningum, kann vera sera orkukrevjandi at framleiða.

Tað hevur eisini stóran týðning, at serliga tað almenna og vinnufyrirøkur eru nýhugsandi, tá farið verður undir byggiverkætlanir, ella tá størri installatiónir skulu gerast. T.d. ber til í sambandi við útboð at seta krøv og/ella metingarstøði, sum menna nýhugsan innan orkuvinaligar loysnir. Á henda hátt kunnu vinnufyrirøkur og tað almenna eisini geva sítt íkast til at

røkka menningarmálinum hjá ST um tryggja, bíliga, burðardyggja og framkomna orku.

Tørvur á orkuráðgeving

Ein forðing fyri at fáa orkueffektivar bygningar kann ofta vera vantandi vitan um móguleikarnar at orkurenovera ein bygning, herundir installatióinir. Kvalifiserað ráðgeving frá orkuráðgevum, har ein framleiðsla ella eitt virksema verður kannað við tí fyri eyga at eyðmerkja móguleikarnar fyri orkueffektiveringar, kann vera ein háttur at fáa gjørt broytingar, sum í summum førum eru spardar inn aftur eftir fáum árum.

FAQ heldur:

- Almennu byggireglurnar eiga javnan at verða endurskoðaðar, har m.a. spurningurin um bjálvingar- og tættleikakrøv verða viðgjørd.
- Føroyskir standardir eiga at verða mentir, sum taka atlit til tey serligu veðurviðurskiftini í Føroyum
- Í samband við útboð av størri byggiverkætlanum eiga at verða sett krøv og metingarstöði, sum menna nýhugsan innan orkuvinaligar loysnir

2. Velja effektivar nýtsluskipanir grundaðar á varandi orku

Umlegging til nýtsluskipanir grundaðar á varandi orku

Um nóg nógv fólk av sær sjálvum skulu velja nýtsluskipanir grundaðar á varandi orku er neyðugt, at kostnaðurin er kappingarførur. Gongdin í kostnaðinum av vanligum nýtsluskipanum til upphiting og flutning minka í stórum so hvørt sum tíðin gongur, m.a. orsakað av tí stóru gransking og menning sum hendir innan økið. Eitt dømi um hetta er, at frá 2012 til 2020 er battaríkostnaðurin fyri hvønn kwt minkaður niður í ein fjórðing, nóg skjótari minking enn væntað. Hetta ger eisini el-rikin akfør lutfalsliga bíligari sum alternativ til oljurikin akfør.

Ikki vist at tað er so stórir tørvur á stuðli, tí marknaðarprísurin er minkaður skjótt

Tað er tí ikki vist, at tað er so stórir tørvur á peningaligum stuðli fyri at eggja fólk og fyrirkum at leggja um til elriknar skipanir. Tað týdningarmesta er, at el-marknaðurin verður skipaður so, at vit fáa ein lágan el-prís. Soleiðis kann brúkarin uttan kostnaðarmiklar stuðulsskipanir verða eggjaður at leggja um til el-riknar nýtsluskipanir.

Velur landið at stuðla, skal stuðulsskipanin so vítt móguligt verða tøkneutral

Um landið velur at stuðla grønu umleggingini gjøgnum avgjaldsfrítøku ella stuðli, er nógv sum talar fyri, at hesar stuðulsskipanir hjá tí almenna so vítt móguligt eru tøkneutralar, so fólk velja ta bestu grønu tøkni uttan at stuðulsskipanin avlagar tað valið.

Fleiri dømi eru um, at myndugleikarnir stuðla ávísari tøkni. Eitt nú seta kommunalir myndugleikar krav um íbinding til fjarhitaskipanina í ávísam geografiskum økjum. Nógv talar fyri, at fólk og fyrirkur fáa frælsi at velja

mest kostnaðareffektivu loysnina, so man ikki við almennari lóggávu forðar fólki at nýta ávísa grøna tøkni. Í minsta lagi mugu tær kommunur sum við byggisamtyktum ella á annan hátt geva ávísari upphitingartøkni fyrimunir, við almennum útrokningum vísa á, hví tann tøknin sum kommunan stuðlar, er tann mest kostnaðareffektiva.

Broytingar í møguligum stuðulsskipanum mugu fyrireikast í góðari tíð

Um landið velur at gera stuðulsskipanir, t.d. við avgjaldsfrítøku, hevur tað tó týðning, at fólk og fyritøkur vita hvussu reglurnar vera í nøkur ár fram, so tað ber til at planleggja.

Avgjaldsmunurin millum elbilar og bensin/ dieselbilar má avspeгла samfelagsliga kostnaðin

Av samfelagsbúskaparligum ávum hevur tað týðning, at munurin á avgjaldinum millum el-bilar og bilar við forbrenningsmotori avspeglar samfelagsliga kostnaðin av muninum í útlátinum av veðurlagsgassum.

FAG heldur:

- Nógvtiltøk eru longu sett í verk fyri at eggja fólki fíggarliga til at velja grønnari og effektivari upphitingar- og flutningsloysnir. FAG mælir frá at seta fleiri tiltøk í verk, og annars at eftirmeta staðfestu sparingina í veðurlagsgassum í mun til kostnaðin av hesum tiltøkum, áðrenn tiltøkini møguliga verða longd.
- Møguligar stuðulsskipanir hjá tí almenna, sum skulu eggja fólki at fremja orkuskiptið, eiga ikki at geva størri avgjaldsfrítøku enn tað, sum samfelagsbúskaparliga er skilabest (eiga at avspeгла samfelagskostnaðin av ymiskum orkuloytnunum).
- Møguligar stuðulsskipanir hjá landinum, ið skulu eggja fólki og fyritøkum at leggja um til grøna orku eiga at vera tíðaravmarkaðar. Í góðari tíð (> 1 ár) frammanundan eigur støða at verða tikin til, hvørt skipanin heldur fram, so tað ber til hjá vinnuni og privatfólki at planleggja.
- FAG heldur, at møguligar stuðulsskipanir, ið skulu stuðla undir grønnari umlegging av nýtsluskipanum so vítt gjørligt skulu vera tøkneutralar. Hetta merkir, at eitt nú avgjaldsfrítøka verður ásett í mun til orkueffektivitetin og umhvørvisávirkanina í skipani, og ikki eftir hvat heiti tøkni hevur.
- FAG heldur, at brúkarar sum útgangsstøði eiga at fáa frælsi at velja ta bestu grønu nýtsluskipanina fyri sína fyritøku ella sítt húsarhald, og at móguleikar verða fyr ymiskum desentralum skipanum. Á henda hátt verður tað kappingin sum avger, hvør hitaskipan verður vald.
- Almennar reglur, sum geva ávísam tekniskum loysnum fyrimun eiga bara at vera gjørdar, um tað kann vísast á, at hetta greitt er

kostnaðareffektivasti hátturinn at framleiða orku burturúr varandi orkukeldum.

- FAG heldur, at það eigur at verða mögulegt at hafa differentieraðan el-prís til ymisk endamál og til ymiskar tíðir á døgnum. Hetta fyri at javna el-nýtsluna út á døgnið og harvið minka um tørvin á kostnaðarmiklum framleiðsluútbýggingum.
- FAG mælir til at landið í sínum orkupolitikki tekur hædd fyri, at það enn ekki er praktískt mögulegt at skifta oljuríkin tung akfør út við el-ella vetnisríkin akfør.